

***VAD ÄR DET
DU EXPORTERAR?***

OCH TILL VEM?

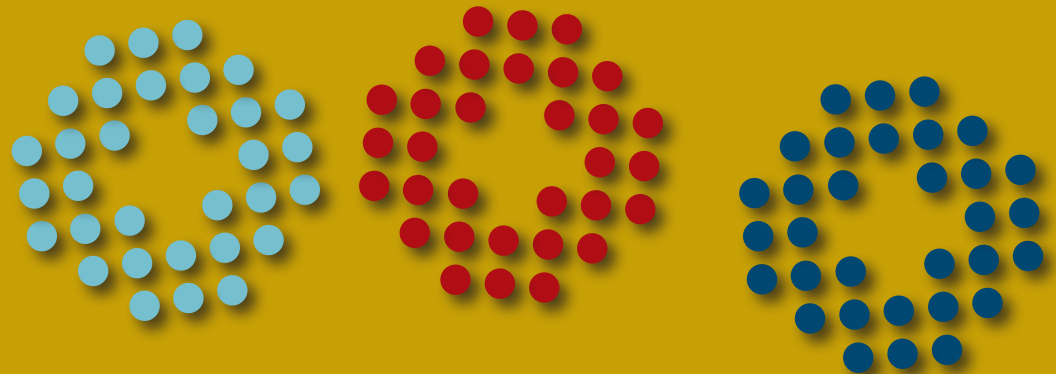
Säkerhetspolisen

PRODUKTION: Säkerhetspolisen

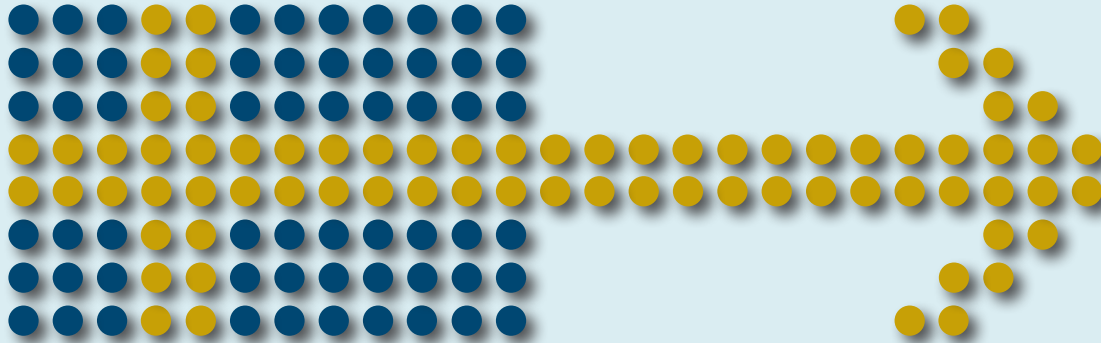
GRAFISK FORMGIVNING OCH ILLUSTRATIONER: Typisk Form designbyrå

TRYCK: Edita Bobergs, juni 2015

**VAD ÄR DET
DU EXPORTERAR?
OCH TILL VEM?**

VAD HAR SVENSK INDUSTRI OCH FORSKNING MED MASSFÖRSTÖRELSEVAPEN ATT GÖRA?

Sverige är attraktivt för länder som vill framställa massförstörelsevapen. Bland annat för att vi har en hög teknologisk nivå inom civil och militär industri. Från Sverige försöker länder skaffa produkter, men även kunskap. Det handlar alltså i första hand om produkter för tillverkning och utveckling, men även om forskning och kompetens.

Sverige har flera produkter som länder med misstänkta massförstörelsevapenprogram efterfrågar. Produkterna finns främst inom den högteknologiska och den tyngre industrin, till exempel metall- och verkstadsindustrin.

Svenska företag är också kända för att vara pålitliga, och våra produkter har god kvalitet. Dessutom går det att beställa och söka information anonymt, på grund av en väl fungerande teknisk infrastruktur.

VISSTE DU ATT ...

- Vanliga produkter som ventiler och värmepumpar kan användas i framställningen av massförstörelsevapen?
- Du som exporterande företagare är skyldig att göra vad du kan för att förhindra spridning av massförstörelsevapen?

VANLIGA PRODUKTER ANVÄNDS

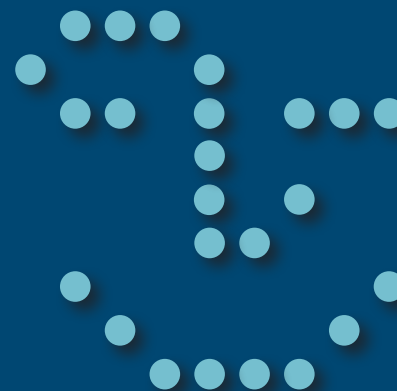
Ditt företags produkter kan bidra till framställningen av ett massförstörelsevapen. En skrämmande tanke, eller hur? Och den känns kanske inte heller särskilt realistisk? Men tänk om ...

Större delen av de produkter som behövs för att producera massförstörelsevapen är inte unika för vapenframställning utan förekommer i flera typer av industrier. Dessa produkter har specifika egenskaper såsom en hög grad av hållfasthet, korrosionsbeständighet eller precision som gör dem lämpliga för vapenframställning. I andra fall handlar det om så vanliga saker som ventiler, vakuumpumpar, värmeväxlare och verktygsmaskiner. Att produkterna kan användas både för att tillverka helt vanliga civila produkter och

för att framställa massförstörelsevapen kallas att de har dubbla användningsområden (PDA).

Verktygsmaskiner, pumpar, metallpulver, navigationssystem och vissa former av stål är alla exempel på produkter med dubbla användningsområden. Till exempel kan vanliga delar i kemisk processutrustning användas för att framställa livsmedel eller hushållskemikalier, men också för att tillverka kemiska vapen eller använda i en urankonverteringsanläggning. En enkel form av centrifug finns i tvättstugan i nästan varje hem, medan en mer avancerad gascentrifug kan användas för att anrika uran till kärnvapen. Aluminiumlegeringar används i många konsumentprodukter, men också i gascentrifuger och robotar.

**- Massförstörelsevapen?
Nej, det tillverkar inte vi.**

PRODUKTER MED DUBBLA ANVÄNDNINGSMRÅDEN EXPORTKONTROLLERAS

Produkters dubbla användningsområden (PDA) gör det svårt att genomskåda en beställares avsikter, det vill säga om produkten ska användas civilt eller för att framställa massförstörelsevapen. För att säkerställa att sådana produkter används lagligt arbetar svenska myndigheter aktivt med att kontrollera exporten av dem.

Företag måste ha tillstånd för att få exportera produkter med dubbla användningsområden till länder utanför EU. I vissa fall kan det även behövas tillstånd för att få förmedla eller transportera produkter via Sverige. Det är du som företagare som är skyldig att ta reda på vilka

produkter du måste ha tillstånd för och sedan söka detta.

Okunskap ligger oftast bakom när ett företag exporterar en produkt med dubbla användningsområden till ett land utanför EU. I ett fåtal fall har det gjorts av rent vinstintresse. I båda fallen innebär det att företaget bryter mot lagen.

Exportkontroll är reglerat både inom EU och i svensk lag. I Sverige leds arbetet av Inspektionen för strategiska produkter (ISP), som tillsammans med Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) är de myndigheter som utfärdar tillstånd att exportera produkter med dubbla användningsområden.

Listan över exportkontrollerade produkter finns i bilaga till EU-förordningen om exportkontroll av PDA. Produktlistan uppdateras kontinuerligt.

→ **Läs mer på www.isp.se.**

OBSERVERA!

Du bör vara särskilt observant om ditt företag får beställningar:

- som är orimligt stora eller små i relation till syftet eller den påstådda mottagaren,
- där kvaliteten på produkten är högre än vad som behövs för det syfte som uppges eller för den påstådda mottagaren,
- där beställarens eller mottagarens kontaktuppgifter inte verkar stämma, eller är identiska med kontaktuppgifter på andra beställningar,
- där konstiga eller orimligt dyra transporter används,
- där betalningsformen avviker från normala rutiner,
- där beställaren har en uppenbar okunskap om produkten eller affärsområdet, eller
- som innehåller stavfel och formuleringar som inte är normala för den här typen av handlingar.

Missstänker du att något inte står rätt till – kontakta Säkerhetspolisen!

KUNSKAP FRÅN SVENSK FORSKNING ÄR EFTERTRAKTAD

Sverige har ett öppet forskningsklimat. Vi bidrar till ett stort internationellt utbyte genom omfattande forskningssamarbeten med andra länder och genom att ta emot många gästforskare. Det här gör att Sverige har en framstående position, trots att vi är ett litet land. Det gör också Sverige till ett land där det går att hämta in, kartlägga, bygga upp och vidareutveckla kunskap som kan användas i ett massförstörelsevapenprogram.

Inom flera forskningsområden av relevans för ett massförstörelsevapenprogram har Sverige en stor teknologisk innovationskapacitet och håller en hög internationell nivå.

Att vara ett öppet land är övervägande positivt – det är också en förutsättning för livskraftig forskning och utveckling. Men eftersom spets-teknologi även kan användas i ett militärt syfte

Var extra vaksam om du forskar i ett ämne som kan användas för att utveckla massförstörelsevapen och din institution tar emot eller samverkar med forskare i eller från länder med befarade massförstörelsevapenprogram eller kärnteknikanläggningar som inte är underställda IAEA:s* säkerhetskontroller ("safeguards").

***International Atomic Energy Agency (IAEA)** är FN:s atomenergiorgan. Alla stater som har skrivit under ickespridningsavtalet och förbundit sig att vara icke-kärnvapenstater men som utnyttjar kärnteknik på något sätt är skyldiga att sluta säkerhetskontrollavtal med IAEA. Avtalen är regler om kärnämneskontroll och syftet är att se till att civila kärnteknikprogram inte används som täckmantel för att utveckla kärnvapen.

behöver vi vara uppmärksamma på vilka som får tillgång till den.

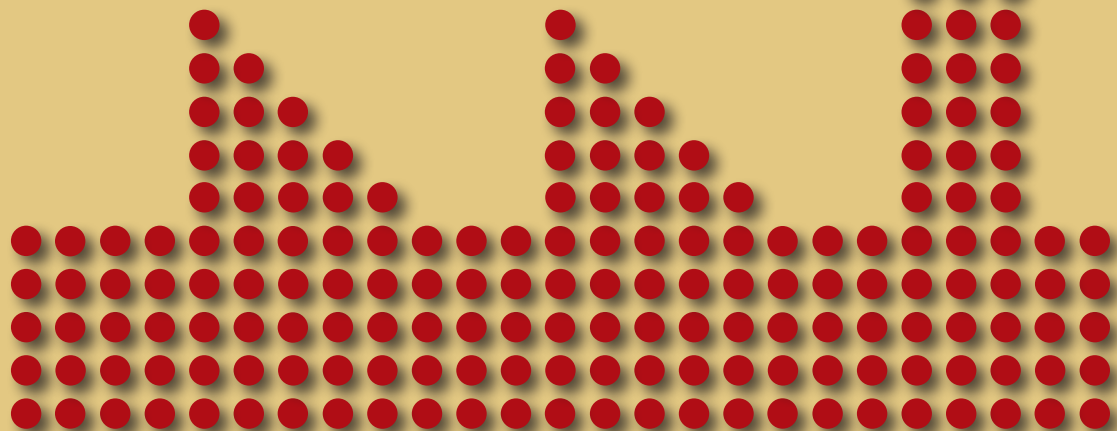
För inhämtarna handlar det ofta om att lägga pussel med hjälp av lite information här och lite information där. Det finns exempel på personer som inhämtat och lämnat över kritisk information utan att de är medvetna om det.

OBSERVERA!

Du bör vara särskilt observant när en student eller forskare:

- studerar ämnen av relevans för kärnteknik, robotutveckling eller framställning av biologiska eller kemiska vapen,
- kommer från ett land eller institut som är misstänkt för att delta i utvecklingen av massförstörelsevapen,
- kommer från ett institut med militära kopplingar,
- inte uppfyller allmänna krav på förkunskaper,
- verkar finansieras på annat sätt än vad som är normalt, eller
- föredrar att arbeta när få andra är på plats.

SOM FÖRETAGARE MÅSTE DU ...

... ha exporttillstånd för att få exportera vissa produkter – såväl nya som begagnade – till länder utanför EU. Tillstånd söker du hos Inspektionen för strategiska produkter (ISP).

De produkter du måste ha tillstånd för listas i bilaga till EU-förordningen om exportkontroll av PDA. Listan över exportkontrollerade produkter uppdateras kontinuerligt. Den innehåller flera

hundra produktkategorier, till exempel avancerade verktygsmaskiner, vissa metallegeringar, processutrustning och avancerad elektronik. Förordningen gäller som svensk lag. Misstänker ISP att en produkt som inte står med på listan kan användas för tillverkning av massförstörelsevapen har de även rätt att upprätta en generalklausul ("catch-all") som gör att tillstånd måste sökas även för den produkten.

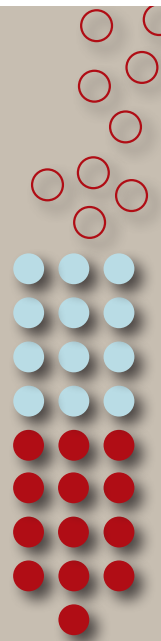
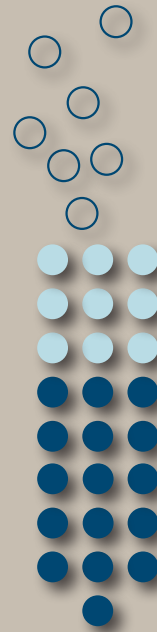
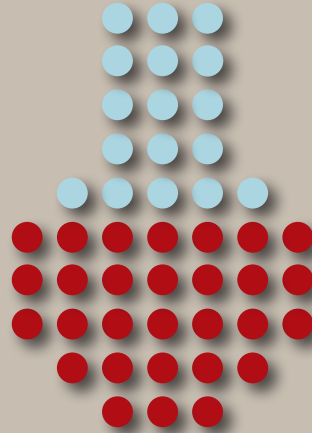
OBSERVERA!

- Det händer att beställningar görs av täckföretag. Ett sådant företag används för att skaffa material och komponenter till ett massförstörelsevapenprogram utan att väcka misstankar om den verkliga slutanvändaren.
- Det finns ytterligare regler för export, finansiering och förmedling av produkter med dubbla användningsområden till Iran, Nordkorea samt i viss mån även till Syrien och Ryssland. Sanktioner från FN och EU har omsatts i flera EU-förordningar och aktuell lagstiftning.

Aktuell lagstiftning hittar du på www.isp.se.

SOM FORSKARE HAR DU ETT ANSVAR ...

... att inte överföra kunskap till länder utanför EU om denna är avsedd att användas för framställning av massförstörelsevapen. Universitet och högskolor har dock ingen skyldighet att anmäla vilka gästforskare de har.

De flesta **brott mot sanktions- och exportlagstiftningen** sker med produkter som syftar till att framställa kärnvapen samt robotar.

Överföring av kunskap omfattas av reglerna om tekniskt bistånd som finns i lagen om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd (2000:1064).

För tekniskt bistånd till Iran och Nordkorea finns dessutom särskilda regler*. Förorordningarna

Massförstörelsevapen är kärnvapen, biologiska och kemiska vapen samt vapenbärare som till exempel kryssningsrobotar.

innebär bland annat att allt tekniskt bistånd av relevans för kärnteknik eller robotutveckling till medborgare från, eller som ska användas i, Iran och Nordkorea är förbjuden.

***EU-förordningar** uppdateras kontinuerligt. **Aktuell lagstiftning** hittar du på www.isp.se.

VAD ÄR ICKESPRIDNING?

Ickespridning är åtgärder för att förhindra spridning, anskaffning och produktion av massförstörelsevapen. Säkerhetspolisen deltar i det nationella och internationella ickespridningsarbetet.

Målet med arbetet är att förhindra att kunskaper, produkter, ämnen eller mikroorganismer förs ut från, eller transporteras via, Sverige till aktörer som har ambitioner att anskaffa eller

vidareutveckla massförstörelsevapen eller deras bärare (främst robotar).

Säkerhetspolisens roll är att följa upp verksamhet som strider mot svensk lagstiftning inom

ickespridningsområdet, samt bistå våra internationella samarbetspartners.

→ **Läs mer på www.sakerhetspolisen.se.**

Kontakta Inspektionen för strategiska produkter (ISP) om du har **frågor om exportkontroll**. Kontaktuppgifter hittar du på www.isp.se.

Kontakta Säkerhetspolisen om du **miss-tänker något eller har frågor**. Du når oss på telefon 010-568 70 00 eller via e-post ickespridning@sakerhetspolisen.se.

SAMARBETE I SVERIGE OCH MED ANDRA LÄNDER

Nationellt och internationellt samarbete är viktigt för att förhindra spridning av massförstörelsevapen. Säkerhetspolisen deltar i detta arbete och har samarbetspartners både i Sverige och utomlands.

Nationellt samarbetar Säkerhetspolisen med Inspektionen för strategiska produkter, Tullverket, Försvarsmakten och Strålsäkerhetsmyndigheten.

Internationellt deltar Säkerhetspolisen i ett antal exportkontrollregimer*, till exempel Nuclear Suppliers Group, Australia Group och Missile Technology Control Regime.

* En exportkontrollregim är en frivillig sammanlutning av stater som enats om att samarbeta kring kontrollen av vissa produkter. Staterna tar gemensamt fram och uppdaterar listor över kontrollerade produkter samt utbyter information.

Säkerhetspolisen

Säkerhetspolisen

Box 12312

102 28 Stockholm

TFN 010-568 70 00

FAX 010-568 70 10

E-POST ickespridning@sakerhetspolisen.se

www.sakerhetspolisen.se